

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний

Кафедра слов'янської філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан гуманітарно-педагогічного факультету

Людмила СТАНІСЛАВОВА

30 серпня 2024 р.

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна

Сучасний урок української мови у закладі середньої освіти

Освітньо-професійна програма

Філологія. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач	Ранюк Оксана Петрівна
Профайл викладача	https://ksf.khmn.u.edu.ua/ranyuk-oksana-petrivna/
E-mail викладача	raniuko@khmn.u.edu.ua
Контактний телефон	0961918265
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=6538
Консультації	Очі: среда – 9.35-10.55, УПЦ; онлайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Форма семестрового контролю			
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	залік	іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
О	Д	1	2	4	120	54	18		36		108			+	

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Сучасний урок української мови у закладі середньої освіти» належить до переліку вибіркових дисциплін та спрямована на формування комплексу методичних компетентностей майбутніх педагогів. Навчальна дисципліна ознайомлює здобувачів з видами сучасних уроків, особливостями використання інтерактивних та інноваційних технологій, з проблемою формування мовної особистості майбутнього педагога. Дисципліна викладається для здобувачів освіти денної і заочної форм навчання. Методи навчання: словесні (розповідь викладача, бесіда, пояснення, робота з текстом), наочні (демонстрація реальних або зображених об'єктів, явищ і їх спостереження), практичні (вправи, завдання, тестування). Технології навчання: репродуктивні, проєктні, інтерактивні, ігрові, інформаційно-комп'ютерні, технології змішаного, перевернутого, дистанційного, контекстного навчання. Інструменти ІКТ (PowerPoint, сервіси WEB 2.0. (Kahoot, Worldwall, Canva), MOODLE, ZOOM, хостинг YouTube, освітні онлайн платформи (Наурок, Всеосвіта), месенджери (Telegram, Viber, корпоративна електронна пошта тощо).

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни – розвиток і вдосконалення методичних компетентностей, що у створенні сучасних уроків відповідно до вимог Нової української школи.

Завдання дисципліни: формувати у студентів уміння реалізовувати дидактичні принципи навчання української мови в середній школі; виробляти вміння вибирати необхідний метод проведення конкретного уроку; вміння реалізовувати відповідні прийоми навчання; використовувати необхідний тип уроку залежно від теми уроку, рівня знань учнів тощо; навчати учнів виокремлювати особливості навча

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: *розробляти* урок відповідно до специфіки сучасної школи; *вміти застосовувати* основні дидактичні методи на практиці; *аналізувати* урок; *орієнтуватися* у вимогах програми та опрацьовувати наукові джерела з метою глибшого осмислення методичних проблем; *формувати* позитивне ставлення до вивчення мови; постійно *займатися* професійною самоосвітою та самовихованням; вміти *аналізувати* педагогічний та власний досвід роботи, здійснювати самоконтроль, самооцінку і вміти виділяти та переборювати професійні недоліки у професійній діяльності; *планувати* урок; *складати* конспект уроку; *впровадити* до уроку з мови елементи культури; *використовувати* на уроці мультимедійні засоби; *створити* приємну та дружню атмосферу на уроці.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	Методика викладання філологічних дисциплін як наука і навчальна дисциплін	Методика викладання філологічних дисциплін як наука і навчальна дисциплін	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 1. Підготовка до практичного заняття.	4	1, 2, 3, 5, 6
2		Методика викладання філологічних дисциплін як наука і навчальна дисциплін	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 1. Підготовка до практичного заняття. Виконання ТК 1	4	1, 2, 3, 5, 6
3	Урок. Основні підходи до систематизації та структурування уроку. Різновид уроку:аспектні уроки. Витоки і сучасний стан	Урок. Основні підходи до систематизації та структурування уроку. Різновид уроку: аспектні уроки. Витоки і сучасний стан	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 2. Підготовка до практичного заняття	4	2, 3, 4, 9, 16.
4		Урок. Основні підходи до систематизації та структурування уроку. Різновид уроку: аспектні уроки. Витоки і сучасний стан	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 2. Підготовка до практичного заняття.	4	2, 3, 4, 9, 16.

5	Концептуальна система уроків розвитку комунікативних умінь	Концептуальна система уроків розвитку комунікативних умінь	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 3. Підготовка до практичного заняття.	3	3, 4, 10, 12, 16, 12
6		Концептуальна система уроків розвитку комунікативних умінь	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 3. Підготовка до практичного заняття.	4	3, 4, 10, 12, 16, 12
7	Структурна варіативність нетрадиційних уроків	Структурна варіативність нетрадиційних уроків	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 4. Підготовка до практичного заняття.	3	3, 4, 5, 7, 10, 14
8		Структурна варіативність нетрадиційних уроків	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 4. Підготовка до практичного заняття. Підготовка до усного опитування 1.	4	3, 4, 5, 7, 10, 14
9	Технологічний підхід до навчання української мови	Технологічний підхід до навчання української мови	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 5. Підготовка до практичного заняття.	4	1, 3, 5, 12, 19, 20, 22
10		Технологічний підхід до навчання української мови	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 5. Підготовка до практичного заняття. ІДЗ-проект.	3	1, 3, 5, 12, 19, 20, 22
11	Упровадження інтерактивних технологій у процес мовного навчання на уроці	Упровадження інтерактивних технологій у процес мовного навчання на уроці	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 6. Підготовка до практичного заняття.	4	3, 5, 17, 18, 19
12		Упровадження інтерактивних технологій у процес мовного навчання на уроці	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 6. Підготовка до практичного заняття. Виконання ТК 2	3	3, 5, 17, 18, 19
13	Урок української мови в аспекті проблемної технології	Урок української мови в аспекті проблемної технології	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 7. Підготовка до практичного заняття.	4	1, 4, 6, 10, 13
14		Урок української мови в аспекті проблемної технології	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 7. Підготовка до практичного заняття.	3	1, 4, 6, 10, 13

			Підготовка до усного опитування 2.		
15	Професійна компетентність сучасного вчителя-словесника	Професійна компетентність сучасного вчителя-словесника	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 8. Підготовка до практичного заняття.	4	3, 4, 5
16		Професійна компетентність сучасного вчителя-словесника	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 8. Підготовка до практичного заняття. Виконання ТК 3. Підготовка до усного опитування 3	3	3, 4, 5
17	Проблеми формування мовної особистості майбутнього вчителя у ЗВО.	Проблеми формування мовної особистості майбутнього вчителя у ЗВО.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 9. Підготовка до практичного заняття.	4	1, 3, 6
18.		Проблеми формування мовної особистості майбутнього вчителя у ЗВО.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т 9. Підготовка до контрольної роботи.	4	1, 3, 6

Примітка. *Лекції проводяться через тиждень, а практичні заняття – щотижня по дві години.

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися правил академічної доброчесності (див. «Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Хмельницькому національному університеті», <https://cutt.ly/QMZTV0B>). Студент зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, усі домашні завдання і тести виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Студент має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має виконати роботу за новою темою.

Студенти мають можливість отримати знання з окремих тем курсу шляхом неформальної освіти і звернутися із заявою про перезарахування результатів неформальної освіти згідно з Положенням про порядок визнання та перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті (<https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/polozhennya/pro-poryadok-vyznannya-ta-perezarahuvannya-rezultativ-navchannya.pdf>; п. 4 Визнання і зарахування результатів навчання, набутих особою).

Критерії оцінювання результатів навчання

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється шляхом усного / письмового опитуванням, тестування в MOODLE. Водночас оцінюється рівень практичних умінь шляхом виконання різноманітних аудиторних та домашніх завдань. Якщо студент отримав негативну оцінку з якогось виду роботи, то він повинен ліквідувати заборгованість в установленому порядку.

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою і виставляється в електронному журналі обліку успішності. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих студентом позитивно, з урахуванням коефіцієнтів вагомості і розраховується в автоматизованому режимі за відповідною програмою. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт. Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань для самостійної роботи

1. Підготуйте презентації з тем:

- 1) Основні методи навчання української мови
- 2) Тлумачення понять: програма навчання, методи навчання, навички викладання, навчання культури, оцінка ефективності, планування уроків, конспект уроків.
- 3) Використання мультимедійних засобів на сучасному уроці української мови у ЗСО.

2. Підготувати конспект уроку з української мови:

- з використанням інноваційних технологій;
- з використанням інтерактивних методів;
- з елементами вивчення фонетичного матеріалу або орфографічного;
- з вивчення лексичного матеріалу;
- з вивчення граматичного матеріалу;
- з розвитку рецептивних умінь (читання або аудіювання);
- з розвитку продуктивних умінь (мовлення або письмо).

3. Зробити аналіз навчальних програм з української мови.

4. Укласти список найновіших праць з методики навчання української мови.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання в семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота				Самостійна робота	Підсумковий контроль
Усне опитування	Практичне заняття	Тестовий контроль	Контрольна робота	Індивідуальне домашнє завдання	Залік
0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0

Оцінювання тестових завдань

Студенти проходять тестування в он-лайн режимі в Модульному середовищі для навчання. Тематичний тест для кожного студента переважно складається з 10–15 тестових завдань. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. На тестування відводиться 15 хвилин. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ESTS	Бали	Вітчизняна шкала	
A	4,75–5,00	Зараховано	ВІДМІННО – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74		ДОБРЕ – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24		ДОБРЕ – загалом правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74		ЗАДОВІЛЬНО – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24		ЗАДОВІЛЬНО – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	Незараховано	НЕЗАДОВІЛЬНО – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99		НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

1. Загальні питання методики викладання філологічних дисциплін як галузі сучасної педагогічної науки.

2. Об'єкт, предмет методики викладання філологічних дисциплін у закладах вищої освіти.
3. Підходи до навчання мовознавчих дисциплін.
4. Закономірності, принципи методики викладання мовознавчих дисциплін у закладах вищої освіти.
5. Зв'язок методики викладання мовознавчих дисциплін із суміжними науками.
6. Зміст і структура курсу.
7. Методи наукового дослідження.
8. Основні класифікаційні підходи до типології уроку української мови в основній школі.
9. Структура уроку української мови в основній школі.
9. Структурні етапи уроку.
10. Аспектні уроки: витоки і сучасний стан.
11. Система аспектних уроків української мови як цілісна, багатокомпонентна структура.
12. Вимоги до уроку української мови. Його мета і завдання.
13. Типології і структура уроків зв'язного мовлення.
14. Типології уроків розвитку комунікативних умінь.
15. Нестандартний урок. Його визначення, специфіка.
16. Класифікації нестандартних уроків.
17. Інтегровані уроки як нестандартна форма організації навчання. Класифікації інтегрованих уроків.
18. Методи, прийоми і засоби, добір дидактичного матеріалу для інтегрованих уроків.
19. Технологічний підхід до уроку в системі сучасної освіти. Освітня і педагогічна технології.
20. Співіснування технології навчання і методики викладання предмета.
21. Конструювання процесу навчання на уроці української мови. Технологія сучасного уроку української мови.
22. Інтерактивна педагогіка. Сутність інтерактивного навчання. Інтерактивна технологія уроку.
23. Реалізація інтерактивної технології сучасного уроку мови у різних видах учнівської роботи.
24. Основні структурні етапи інтерактивної технології сучасного уроку рідної мови в основній школі.
25. Інтерактивні форми, методи, прийоми і засоби навчання.
26. Проблемне навчання. Технологія проблемного навчання.
27. Поняття, необхідні для проведення сучасного уроку української мови в аспекті технології проблемного навчання.
28. Навчальна проблема. Проблемні ситуації. Проблемні вправи.
29. Професійна компетентність вчителя-словесника.
30. Основні компоненти професійної компетентності вчителя української мови.
31. Основні вимоги до вчителя-словесника, його особистісні якості.
32. Методична робота вчителя-словесника.
33. Підвищення кваліфікації вчителя української мови в сучасних умовах розвитку освіти.
34. План становлення майбутнього вчителя-філолога.

Рекомендована література

Основна

1. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : Навчально-методичний посібник. Для студентів українського відділення філологічного факультету. Львів, 2018. 202 с.
2. Кочан І. М., Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. 250 с.
3. Кучеренко І. А. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку в основній школі : дис. канд. пед. наук : 13. 00. 02 / Херсонський державний ун-т. Херсон, 2015. 560 с.
4. Методика викладання української мови в середніх освітніх закладах / за ред. М. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2009. 400 с.
5. Пентилюк М. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посіб. К. : Ленвіт, 2006. 134 с.
6. Подлевська Н. В., Ранюк О. П. Етнокультурна діяльність учителя української мови і літератури у закладах середньої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2023. Вип. 211, С. 323–328.
7. Подлевська Н., Ранюк О. Сучасні технології в навчанні української мови у Новій українській школі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. Вип. 206. С. 265-270.
8. Практикум з методики навчання української мови / Колектив авторів за редакцією М. І. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2003. 302 с.
9. Ранюк О. П. Ділова гра як метод активного навчання майбутніх педагогів на заняттях з дисципліни «Сучасний урок української мови у ЗСО». *Славістичні студії: лінгвістика, літературознавство, дидактика : збірник наукових праць*. Хмельницький, 2023. Випуск тринадцятий. С. 117–122.

Додаткова

10. Аркушин Г. Л. На заняттях мовного гуртка. Українська мова і література в школі. 1986. №4. С. 62–65
11. Беляев О. М. Сучасний урок української мови. К., 1981.
12. Біляев О. Лінгводидактичні основи сучасного уроку з української мови в середній школі: автореферат дис. докт. пед. наук: 13.00.02; Київський державний педагогічний інститут ім. О.М. Горького. К., 1985. 48 с.
13. Біляев О. Зміст уроку мови. Українська мова і література в школі. 2003. № 4. С. 2–6.
14. Біляев О. Лінгводидактика рідної мови : навч.-метод. посібник. К. : Генеза, 2005. 180 с.
15. Голуб Н., Дяченко Н. Технологія сучасного уроку рідної мови. Черкаси, 1999.
16. Когут О. І. Інноваційні технології навчання української мови і літератури. Тернопіль : Астон, 2005. 204 с.
17. Нестандартні уроки в школі та їх аналіз : навч.-метод. посібник / за ред. Н. М. Островерхової. К. : Видавництво Харитоненка, 2003. 152 с.
18. Остапенко Н. Технологія сучасного уроку з української мови : навч. посібник / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. К. : ВЦ «Академія», 2011. 248 с.
19. Пентилюк М. І. Окуневич Т. Г. Сучасний урок української мови. Х., 2007.
20. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. К., 2002.
21. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб.; [за ред. О. І. Пометун]. К. : А.С.К., 2004. 192 с.
22. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб.; [за ред. О. І. Пометун]. К. : А.С.К., 2004. 192 с.
23. Технологія сучасного уроку рідної мови / Н. Голуб, О. Дяченко, Н. Остапенко, В. Шляхова. Черкаси : Відлуння, 1999. 128 с.

24. Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, 2013; Українська мова. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 10-11-й клас. Рівень стандарту, 2013, 2015;
25. Фасоля А. М. Мета, зміст. Технологія уроку. Дивослово. 2004. № 6. С. 19–25.

10. Електронні ресурси

1. Модульне середовище для навчання (розміщені усі необхідні матеріали з дисципліни). Пошук – Кафедра слов'янської філології, «Сучасний урок української мови у ЗСО (вибіркова). (Ранюк О. П.)». URL : <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=7141>
2. Інституційний репозитарій. URL : <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>
3. Електронна бібліотека ХНУ. URL : http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/plage_lib.php